

Városi és mezővárosi polgárok adóslevelei a 16–17. századból

Közel három évtizeddel ezelőtt a Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyvében publikáltam a pozsonyi társaskáptalan hiteleshelyi jegyzőkönyveiből azt az 1586-1591 közötti évekből fennmaradt 28 adóslevelet, melyek fontos információkkal járultak hozzá a dél-német városok kereskedői és a magyarországi kereskedők között a kora újkorban fennállt kapcsolatok jobb megismeréséhez. A Bécsből kereskedő Andreas Kandler nürnbergi polgár 30 kolozsvári, enyedi, debreceni, váradi, szatmári, (nyír)bátori, (mező)túri és gyöngyösi polgárral állt kapcsolatban. Hitelbe vásárolt áruik összege meghaladta a 20000 forintot.¹ A hazai viszonylatban ritkának számító és talán az első pillantásra jelentéktelennek tűnő dokumentumok² azonban nem csupán az egyes ügyletek résztvevőinek, nagyságrendjének, alkalmasint tartalmának meghatározásához adnak támpontot, hanem a kereskedelemtechnika működéséhez, az információáramlás lehetséges csatornáinak meghatározásához is. Ez annál is inkább fontos, mert segít annak tisztázásában, hogy milyen volt a nyugat-európai kereskedőknek a Magyar Királyság keleti, részben oszmán ellenőrzés alatt álló területeire benyúló kapcsolatrendszere, mennyire érvényesültek az európai fizetési szokások és jogi normák. Azaz mennyire volt stabil a kereskedelmi környezet, milyen mértékben lehetett megbízni a partnerekben, milyen volt a fizetési morál. Ez is indokolja, hogy minél nagyobb számban kerüljenek publikálásra az elszórtan felbukkanó dokumentumok.

Az adóslevél az alapvetően hitelnyújtásra alapozott kereskedelmi ügyletek egyik legrégebbi okmánya, amely a középkortól kezdve fontos szerepet játszott a hitelek biztosításában. Egyike volt annak a három lehetőségnek, ami jogi garanciákat nyújtott a hitelezőknek: az adóslevélén kívül ezekhez tartozott az ügyleteknek az ún. városi könyvekben, illetve a kereskedői regesztrumokban történő rögzítése. Az, hogy a felek mit választottak, több tényezőtől függött: milyen mértékben ismerték egymást a partnerek, milyen korábbi tapasztalataik voltak, mennyire voltak informálva egymás fizetőképességéről és követelései érvényesítésének garanciáiról. Szerepe volt a választandó formában a hitel nagyságának is, hiszen egy nagyobb összeg már komolyabb biztosítékot tett szükségessé, amit Európában általában a városi könyvek jelentettek.³ Az ott történő rögzítés viszont pénzbe és időbe került, különösen ott, ahol csekély számú differenciált közigazgatással rendelkező (szabad királyi) város létezett, mint ahogyan Magyarországon. (Van nyoma annak is, hogy egy-egy vitás esetben hiteles okmányként fogadták

¹ GECSÉNYI, 1981. 99–112.

² Ismereteink szerint mindeddig a hazai történetírás figyelmét is elkerülték e szórvány-iratok. Legalábbis nem találtam nyomát Takáts Sándor tanulmányaiban, és Kubinyi Andrásnak a hazai belkereskedelem történetéről írt kitűnő összefoglaló tanulmányában sem. KUBINYI, 2008. 229–251.

³ BUNATOVÁ, 2009. 102–105.

el a kereskedő saját regesztrumát.⁴⁾ Ezzel szemben az adóslevelet a kereskedők találkozóhelyein, a kereskedés színterein is ki lehetett állítani s állandóan kéznél tartani, vagy saját boltjaikban őrizni. Igaz, az írnok aligha volt több, mint alkalmi írástudó, vándor deák, ennek minden nyelvi hátrányával, ámde a célnak megfelelő okmányt ő is minden nehézség nélkül kiállította.

A textíliával, fémmel, fával, marhával kereskedő Ott Ruland ulmi polgár írta feljegyzéseiben 1446-ban: Jan von der Mosz nürnbergi polgár adós nekem 450 rhenusi forinttal, „erről van egy adóslevelem, ami Frankfurtban van más adóslevelekkel a kamrámban egy hordóban...”⁵ Igaz, az így tárolt papírok elveszhettek, megsemmisülhettek, ezért mégis célszerűbb volt, legalább utólag, valamely város, vagy (Magyarországon) egy hiteleshely jegyzőkönyvébe is bevezettetni az ügyletet, miként ezt pozsonyi, vagy éppen győri, komáromi⁶ példák illusztrálják. Előfordult az is, hogy az iratot a városi tanácsnál letétbe helyezték. Nyilván nem volt véletlen az sem, hogy a pozsonyi és kassai ún. tiltáskönyvekben feljegyzett ügyletekben is gyakran hivatkoztak bécsi, nürnbergi, ulmi, breslauer, iglauer és váradai kereskedők adóslevelére, mint a tiltás alapokmányára.⁷ Ehhez hasonló helyzet volt, amikor a birodalmi kamarai bíróság előtt folyó perekben bizonyítékként csatolták az adósleveleket.⁸

Az alább közölt adósleveleket sárospataki, debreceni, kassai és váradai polgárok állították ki részben ulmi, nürnbergi, bécsi lakosok, részben hazai kereskedőtársaik számára, Bécsben, Debrecenben, Váradon, vagy éppen Sárospatakon, ahol az üzletet megkörtözték. Az 1539–1589/1628 között keletkezett 15 adóslevél és a hozzájuk kapcsolódó nyugták újabb bizonyítékát jelentik annak, hogy a kölcsönügyletek és az adóslevelek a magyarországi kereskedelmi gyakorlatban is fontos szerepet játszottak. A hitelt nyújtó, árut szállító kereskedők, mint a szűkszávú szövegek is jelzik, megbíztak partnereikben, még az esetben is, ha a pénzük visszaszerzése nem kevés ideig, olykor akár egy évtizeden túl is tartott. Az adósok ugyanis váratlanul elszegényedhettek, megbetegedhettek, mi több meghalhattak, s ilyenkor az özvegytől kellett békés, vagy éppen bírói úton kikényszeríteni a fizetést.

Jogbiztosító dokumentum lévén, az adóslevélben pontosan rögzíteni kellett az adós nevét, a hitelezett összeget, a kiállítás helyét és időpontját, a visszafizetés idejét, ami általában egy ünnephez, vagy egy vásárnaphoz kapcsolódott („jowendo zent urban napyara”, „wyz keresth Napyara”, „auf negst khunfftig Trium Regnum”, „ad festum laurentii”, „auf Micheli negst kunfftig in Wien”, „harom holnapra”, „karacsonban”, „jwvendo Nagj Botog azzon Nap elleöt ket hetel”, „mattul fogva hatt holnapra”, „ieovendo beöth vásárara Debrecenbe” stb.), valamint a hitelességet bizonyító megpecsételést. Lényeges, hogy láthatóan valamennyi kereskedő rendelkezett saját pecséttel, néhányan pedig képesek voltak arra is (és ezt szükségesnek tartották hangsúlyozni), hogy az iratot saját ke-

⁴ GECSÉNYI, 2008. 264. 1628 táján Beccaria Virgil és Klement Márton perében az utóbbi bizonyítékként adta be regesztrumát. A tanúk a bíróság kérdésére megerősítették, hogy a regesztrum hiteles okmány.

⁵ ENGEL–JACOB, 2006. 174–175.

⁶ Pozsony: GECSÉNYI, 1981. Győr: GyEL GyKHL. Hiteleshelyi jegyzőkönyvek 9. köt. Fol. 120–121. Komárom: GECSÉNYI, 2008. 430.

⁷ Ld. Pozsonyra TÓZSA RIGÓ, 2008. 1151.; Kassára GRANASZTÓI, 1989. 79. (46. jegyzet)

⁸ AMEND, 2004.

zúleg aláírják („kezem Irasawal megh ereositetve”). Ezen felül, de nem kötelezően, előfordulhatott benne a megfizetés halasztását célzó huzavonáról történő lemondás („mynden okwetes nelkwl”, „minden halogatas nekul”, „minden per es patvar es hallaztaß nekeöl”, „sine ulla controversia”, „minden okvetetlen es perpatvar nekeol”, „minden peres patvar nekiol”), a visszafizetendő összeg minőségének meghatározása („mit guther landts werung”, „mit guettem teutschen gelt”, „tizta kezpenzel”), a forint értékének megjelölése („den gulden zu zehen schillingen geraitt”, „drey hundert gulden yeden zw 100 d vberschafft”), ritkábban a hitel tárgya („marha arraban”, „iskarlat araban”).⁹ Voltak olyan esetek, amikor tartozás átvállalását rögzítették. Duskás István neves debreceni polgár például váradi Simándi Jánosnak az iglauri Stubek Mátyással szembeni tartozását vállalta át, erről adott adóslevelet Vida deák debreceni lakosnak.

Miután az adóslevél egy meghatározott összegre szóló utalvány volt, alkalmanként fizető eszközként funkcionálhatott. Ezt Európában a 16. század kezdetén bírósági és uralkodói döntések törvényesen is lehetővé tették.¹⁰ Posztómetező András deák felesége is ezt kívánta kifejezésre juttatni 1585-ben, amikor adóslevelében kijelentette, hogy annak fizeti ki a tartozását „kynel az en adoß levelem lezen.” 1628-ban Pap György kassai kereskedő adóslevelét a kedvezményezett Regäzt/Rogacz cég egy eperjesi kereskedőnek adta tovább.¹¹

A tartozás törlesztését általában az iraton nyugtázták, de előfordult az is, hogy önálló nyugtát állítottak ki. Ezt tette Hans Roßenauer, aki egy alkalommal Veit Gundacker (Vida deák) debreceni kereskedőnek nyugtázta 12 fl 97 dénár átvételét, ám az adóslevél nem volt nála, így egy cédulát adott róla. Hasonlóan járt el a nürnbergi Hans Angerer is, amikor Georg Heen és társai nevében 25 forintot vett fel ugyancsak Veit Gundackertől.

A kötelezvényeket kiállító kereskedők vélhetően gyakorta vásároltak a Bécsben tevékenykedő dél-német üzletemberektől. Kovács András sárospataki polgár 1548 márciusában állította ki első adóslevelét, és 1551 novemberében a hatodikat Hans Rot ulmi kereskedőnek és társainak.¹² Közülük négyet Bécsben, egyet Sárospatakon és egyet Váradon keltezett. Rot nevében három esetben Christoph Linck bécsi faktor járt el, aki gyakorta működött közre a németek magyarországi ügyeinek lebonyolításában,¹³ más alkalmakkor viszont Sebastian Grib volt Rot megbízottja. Azt, hogy Rot Kovácsot megbízható partnernek tekintette, mi sem mutatja jobban, mint hogy Patakra és Váradra készpénzt küldött a számára, két ízben pedig adóslevél nélkül fizetett ki helyette kisebb összegeket, egyszer éppen a nagyszombati harmincadosnak. Váradra egyébként kifejezetten azzal a céllal kül-

⁹ A jogi elemek azonosságára ld. GECSÉNYI, 1981. 99–100.

¹⁰ BUNATOVÁ, 2009. 108.

¹¹ Hasonló fordulat szerepelt Fekethe Miklós debreceni polgár 1589-ben Andreas Kandler nürnbergi polgárnak adott kötelezvényében. Ld. GECSÉNYI, 1981. 107. 11. számú irat.

¹² MOL E 21 Benignae resolutiones, 1560. december 20. Ferdinánd király leirata Thurzó Ferenchez, az Udvari Kamara elnökéhez és társaihoz mint felső-magyarországi biztosokhoz. Hans Rot 1542-ben az augsburgi Herwart cég faktora, 1553-ban viszont már a Hans Rot és társai ulmi cégnek van Bécsben megbízottja, ld. HILDEBRANDT, 1996. 51. és 57.

¹³ Az 1540-es években Nagyszombatban járt el marhavásárlás miatt egy nürnbergi kereskedő számára. (GECSÉNYI, 2008. 302.) 1549-ben Várday Pál érsek beszállítója volt. (GECSÉNYI, 2008. 416.)

dette a pénzt, hogy Kovács Sala Lénárttól ökröket vásároljon. A visszafizetésre Kovács mindkét esetben Bécsben vállalt kötelezettséget. A törlesztést meg is kezdte, ám az első 3 adóslevél szerint felvett 1957 forint 55 dénárt még nem fizette ki, amikor újabb összegekről állított ki papírt. Az elszámoláskor a Rot cég végül is egy évi 5 percentes kamattal számolva 2267 forint tartozást mutatott ki, ám láthatóan ehhez sem tudott hozzájutni. Így követelését 1560 körül kvázi kölcsönként átadta az Udvari Kamarának, amely a Magyar Kamarának elrendelte, hogy vizsgálja ki, vajon Kovács él-e még, hogy milyen a vagyoni helyzete, s ha lehet, próbálja meg az adósságot behajtani. A több mint 3000 forintot meghaladó teljes hitelösszeg azt mutatja, hogy Kovács más pataki polgárokhoz hasonlóan nem maradt meg a régióban, nem csupán Kassán, Debrecenben és Váradon kereskedett, hanem eljutott Bécsig.¹⁴ Vélhetően ő is marhát exportált, és fűszert, textíliát importált.

Két bécsi kereskedő, a magyarországi forgalomban tevékenyen jelenlévő Hans de Monte és Christoph Reinperger két évtizeddel később a kassai Vasantó György polgár özvegyén próbálta behajtani férje adósságát. Mint 1577. július 10-én kelt, Kassa város tanácsához intézett levelükben írták (melyhez másolatban csatolták az egy esztendővel korábban kelt adósleveleket is), jó friss árukat adtak három hónapra hitelbe 459 magyar tallér értékben Vasantónak, aki azonban hosszú betegsége és ennek nyomán bekövetkezett halála miatt nem tudott fizetni. Néhányszor megkeresték szóban és írásban az özvegyet, ám az nem reagált a felszólításokra. Most teljes komolysággal és szigorral intették őt a tanácson keresztül, hogy nyolc napon belül küldje fel a pénzt Bécsbe. Ha erre nem kerül sor, írták, akkor más eszközt és utat keresnek, noha ezt szeretnék elkerülni.¹⁵ Vasantó hitelképességét talán az is aláámasztotta, hogy rokona (fia?) lehetett az 1550-es években Debrecenen át Makóról érkezett ismert kereskedőnek, Vasantó Ferencnek, aki Kassán a leggazdagabb Ring-polgárok közé tartozott. Vasantó leányait ugyancsak tehető polgárok Pap Benedek és Kalmár Ambrus vették feleségül.¹⁶

A 17. század első évtizedeiben a bécsi nagykereskedő Hans Regätz/Rogatz örököseinek társasága 15 éven át próbálkozott, hogy a kassai külső tanács sok éven át volt tagjától,¹⁷ Pap Györgytől, majd örökösétől behajtsa annak 214 forint 27 dénár tartozását, melynek megfizetését 1613 júniusában Pap hat hónap múlva ígérte. Végül 1628 tavaszán az igazságosság nevében Kassa tanácsához fordultak segítségért és védelemért. Levelükben előadták, hogy egy elszámolás keretében átadták az adóslevelet Hans Zapf eperjesi polgárnak, aki megkísérelte azt érvényesíteni Pap özvegyével szemben. Az özvegy azonban nem ismerte el az adósságot, mondván, hogy az adóslevél nem férje (aki 1627-ben halt meg) kezeírása és férjét életében soha nem keresték meg a tartozás miatt. Ezzel szemben ők több ízben, sokféle módon, írásban és különböző kereskedők útján próbálták elérni annak idején, hogy Pap megfizesse a pénzt. Ez nem sikerült. Az özvegyet annál kevésbé értik viszont, mert néhai jámbor és tisztos férjét, aki meglehetősen javakat hagyott

¹⁴ A nyugati kereskedelem forrásaiban, a harmincad- és más vámjegyzékekben, a 16. század kezdetétől általában előfordul egy vagy két pataki kereskedő a kassai, kolozsvári, debreceni, váradai, szatmári, túri polgárok mellett.

¹⁵ AMK: Kassa város Levéltára, Missiles 1577 No. 3411/123 A kassai levelekért H. Németh Istvánnak tartozom baráti köszönettel.

¹⁶ SZAKÁLY, 1995. 192.

¹⁷ H. NÉMETH, 2006. 154–171.

hátra, a sírjában jobban kellene tisztelni, mintsem így hírbe hozni. Időközben azt is megtudták, hogy az özvegy egy nemes emberhez kíván férjhez menni, ami megváltoztatja a társadalmi állását. Nem volna szerencsés, ha a házasság nekik, illetve Zapfnak, akár közvetve is, kárt okozna. Miként a levélből látható, ez esetben is Pap vagyona, társadalmi állása jelentette a garanciát a hitelezők számára.¹⁸

Kovács, Vasantó, Pap külföldiekkel kereskedtek, adósleveleiket nekik állították ki. Vida deák, vagy másként Veit Gundacker, a Debrecen és Pozsony között mozgó kereskedő mindkét irányban üzletelt, közvetített.¹⁹ Tartoztak neki debreceniek éppúgy, mint ahogyan ő adósa volt a nürnbergi Georg Heen és társai cégnek. Sokéves működése során a pozsonyi tanácsnál elhelyezett adóslevelein kívül bizonyára még jónéhányat kiállított, illetve kézhez kapott.

A kisebb-nagyobb körben ismert tőzsérek, kereskedők között egyedülálló a Szerdahelyről származó Szabó Péter, aki 1539-ben Budán állított ki kötelezvényt a gyulai Olla Jánosnak. Tény, hogy a feltehetően észak-magyarországi Szerdahely kereskedői 1000 forint feletti kiviteli és behozatali vámmal szerepelnek az 1542. évi harmincadnaplókban.²⁰ Az, hogy az adóslevél miért éppen német nyelven készült, nehezen magyarázható. Bizonyos azonban, hogy a magyar és a német nyelv egyenértékkel bírt és egyformán használatos volt a hazai kereskedelmi forgalomban.

A közölt dokumentumokat betűhíven közöljük, de a nagybetűket – a következetlen írásmód miatt – csak a személy- és helyneveknél hagytuk meg.

Források

Kovács András sárospataki polgár (1548–1551)

1.

En ky vagyok Andras Kowachy sarospatakyl wallom adossá magamat az Nemes Hanczy Rothnak wlmarnak marha árában, kyth en fel wettem az w zolgayatul az tyztelendo Link Cristophtull Beczyben lakozotwl tyzen negh zaz forintal hetwen ket forintal ismeg kylenchwen negh penzel, kyth en fogadok meg fizethnye ez jowendo Zent Wrban napjara mynden okwetes nelkwl. Ennek bizonsagara lewelemet attam es pechetemel megh erossytetthem. Ez lewel Bechben kolth 7 die Marcy Anno domini 1548.

[rányomott gyűrűspecst]

Hátoldalán:

1548 3 octobris

En Andras Kowachy ez lewelre marattam adossá nyolc zaz tyzen ewt forintal d ii No. 1

¹⁸ AMK: Kassa város Levéltára, Missiles 1628 No. 6229/111.

¹⁹ A német-magyar identitású Vida deák gyakorta felbukkant a debreceni magisztrátus jegyzőkönyveiben rögzített tiltásokban. 1589-ben viszont Pozsonyban végrendelkezett, s adósai között ekkor is szerepelt egy ismert debreceni polgár, bizonyos Zongó János 1000 forintról szóló adóslevele. GECSÉNYI, 1981. 103.

²⁰ EMBER, 1988. 405.

2.

En ky wagiok Andras Kowachy sarospataky valloim adossa magamat Nemes Hanz Rothnak wlmarinak neg zaz negwen egh forintal, kyt en fel wettem az ew zolgayatwl az tyztelendew Cristoph Lynktyw, kyt en fogadok meg fyzetny wyz keresth napyara. Ennek byzonsagara lewelemet attam pechetemel meg erossytetem. Datum Vienne 4 die ottobris Anno domini 1548

[rányomott gyűrűspecst]

Hátoldalán:

Anndraz Kowatz vom Scharoschpatackh No. 2

3.

Ich Anndrasch Khoatsch zu Saraspatokh bekhen für mich vnnd all meine erben daß ich recht vnnd redlich schuldig worden bin den erenhoften vnnd weysen Hans Rothn vnnd mitverwandten von Vlm vmb whar so sie mir auf mein piten herab gesandt haben. Neimblich siebennhundert vnnd ain guelden sieben vnnd funfftzig pfennig vnngarisch. Idem guelden zu hundert pfennigen geraiten. Solche fl 701 d 57 glob ich Inen bey meinen eren vnnd thrawen auf negst khunfftig Trium Regnum in Wien mit guther landts werung zu betzalen on alle auß rede zu mherer sicherhait. Hab ich mein petschafft hie vnnther druckt. Datum Scharaßpatokh den 5ten tag Novembriß Anno domini 1549

[rányomott gyűrűspecst]

Hátoldalán:

Anndrasch Khoatsch schuldbrief

Fl 701 d 54

No 3

4.

Anno 1550 Ego Andreas Kowacz civis patakiensis fateor me debere huic egregio ac circumspecto Joanni Roth de Wlma, ac eiusdem posterys ac factoribus, quingentis ac octuaginta sex et vno fl. d 80. Quod huic egregio ac circumspecto domino domino Roth ac eiusdem factoribus pro mito hanc supra scriptam summam per soluere, ad festum videlicet Laurentii nunc futurum sine wlla controversia ad istius chirographi memoriam do has literas et coroborari sigillo meo proprio volo et faciam. Datum Vienne die 19 Junii Anno 1550

vt postremo eodem tempore mutuatum est nobis in nostra necessitate preparata monetas vngaricales fl xiiii

[rányomott gyűrűspecst]

Hátoldalán:

Andras Kowats 600 d 80

No 4.

5.

Ich Andreaz Kowatsch wonhafft zw Scharaspatok bekem für mich vnd all mein erben, das ich redlich schuldig worden bin, bezalen soll vnnd will dem ehrenvesten herren Hannsen Roten vnnd mitverwannten von Vlm nemlich die ain hundert vnd achthalben gulden vom Andras diac so ich fur Warsezi Ambros ein genomen. Mer fur par gelt zwanzig gulden so sy mir dati Inn wardein gelichen. Mer fur Hanns Pomen von Wienn zwai hundert acht vnnd funffzig gulden, so er dem Schala Lienhart vnnd par mir erlegt hat, summa so ich den Rotischen bezalen soll, tut drey hundert funffvndachtzig gulden vnnd funffzig pfennig vngrisch zw zehen schiling zw sagen Ich Inen hiemit bey meinem guten glauben vndertrauen zwzalen auf Micheli negst kunfftig in Wien, von den 303 oxen so ich von Schala Linhart erkaufft, oder so es von solchen vieh nit ervolgen möcht. Von anderen allen meinen hab vnd gut. Zw vrkhundt hab ich mein pettschafft auftruckt. Dattum Wardein 30 Augusto Anno 51t

[rányomott gyűruspecsét]

Hátoldalán:

Anndrasch Kowatsch von Scharospatockh fl 385 d 50
No 5.

6.

Ich Anndrasch Kowatsch von Scharospatockh bekem für mich vnnd alle meine erben das ich den ehrnvesten vnnd weysen herren Hannsen Roten vnnd mitverwannten von Vlm recht vnnd redlich schuldig worden bin. Benanntlichen dreyhundert acht vnnd sechtzig gulden funfftzig pfennig vngrisch den gulden zu zehen schillingen geraitt. Soliche fl 368 d 50 zu ß 10 gelob vnnd versprich ich inen bey meinen ehren thrauen vnnd glauben zubezalen auff negstkünfftig den sechsten tag jener hie inn Wien mitt guettem teutschen geltt, on allen iren enntgeltt khosten vnnd schad. zu vrkhundt hab ich mein gewönlich pettschafft hierunder gedruckt. Datum Wienn den sibenzehenden tag Novembris Im ain vnnd funfftzigisten Jar.

[rányomott gyűruspecsét]

Hátoldalán:

Schultprieff vom Andrasch Kowatsch von Scharospatockh vmb fl 368 d 50 zu ß 10 zie Auff 6 Jener Ao 52
No 6.

7.

Ich Sabo Petter von Serdahellen bekhenne öffentlich mit dissem prieff fur mich vnnd all mein Erben, das ich rechtt vnnd redlich schuldig wordenn bin dem ersamen Olla Januschem vom Gulam ist. Nemlichen hundertt vnnd funffvndfirtzig gulden vnngerisch ferdes [?!] gvlitt. Soliche obgemellte summa alls f 145 d gerede ich ime auff nicht Pfingstenn zubezellen on all sein rast vnnd schaden. Das zu

meren vnd pesser sicherhait mit meinen gewonlichen pettschaftt vndertrukht.
Geschehenn zu Offen den 29 Marcz des 1539 Jahrs

[Alul rányomott pecsét]

Pozsony város Levéltára 5622/1

8.

Wasanto György kassai polgár

En Wasanto Georgi cassay polgar vallo magamat adosnak lenny az en tiztelen-
do vramnak de Monte Janosnak bechy polgarnak marha araban ket zaz harmintz
negy forinthal niolchwan penzel, mely 234 f tot 80 d fogatok ew kegielmenek
meg fizetni tizta kezpenzel három holnapra. Ennek bizonsagara es erossegere at-
ham ewkegelmenek az en ßokot eleo pechietemel megh erossiteot levelemet. Ada-
tot Bechben 8 napian Juliusnak Anno 1576

Másolat.

Kassa város Levéltára. Missiles 1577 3411/123

9.

En Wasantho Georgy cassai polgar vallo magamat adosnak lenny magamat az en tiztelen-
do vramnak Cristoff Reinpergernek marha araban ket zaz hwzon negy forinthal
es huz penzel, mely 224 f tot 20 d fogadok en w kegielmenek megh fizetny tizta
kezpenzel három holnapra. Ennek bizonsagara es erossegere adom ew Kegelmek
nek az en zokot elew petchietemel megh erossitet lewelemeth. Datum Vienne 8
die mensis July Anno Domini 1576

Másolat

Kassa város Levéltára. Missiles 1577 3411/123

Veit Gundacker/ Vida deák debreceni polgár

10.

En Dvskas Istvann debröczömy vallo az en levelemnek rendi zerenth hogj az
melj 145 forintot varadi Simandi Janos az iglai Stubek Matiasnak tartozot en azt
az zaz negyven et forintho mindenestöl fogvan en ream veven fogadom meg fizetni
ez debrecheni Vid dejaknak karacsonban tizta kez penzel minden halogatas nekul.
Enek erössegere adom az en peczetes levelemet költ Debröczenben 16 Mai 1583

[Alul rányomott pecsét]

Hátoldalon

Duskas Istwan adoß levele adi 16 May 83

Pozsony város Levéltára 8021

11.

En az nehay Pozto Medeö [!] Andraß deakne Debrechemben lakozando vallom magamnak adosnak leöni az én levellemnek rendibe en az tiztellendeö vramnak Debrechemben lakozandonak Vyda deaknak kronnath es iskarlat araban igazan fl 312 meg 75 d mell meg nevezet harom zaz tizen ket forint es hetven eöt pinzt fogatok eö kegnék avagj annak kynel az en adoß levellem lezen megfizetny ez jwvendeö Nagj Botog azzon nap elleöt ket hetel tizta kez penzell minden per es patvar es hallaztaß nekeöl. Erröl attam nagjob bizon sagaiertth az en megzokoth tullaiton petschedeß levellemet. Keölt Debrechemben Ano 85 die 14 Juni

[Alul rányomott pecsét]

Hátoldalon:

Ano 1586 adi 29 Octoberis fizetet ere Poztomedeö Andraß deakne zamvetes zerint Igazzan kyt egy sumaban fl 177 d 75
Pozto Medeo Andraßne adoß levele

Pozsony város Levéltára No. 8117

12.

Ich Hanß Roßnauer zw Wien bekhen hiemit das mir an heutt dato der erbar Farkasch Janosch handelsman vnt wonhafft zw Debrez in namen vnt an statt Veytt Gundackers auch handelsman vnd wonhafft daselbst pey dem erbarn vnd furnemen Zacharias Getzell vnd mitverwantten zw Pressurg drey hundert gulden yeden zw 100 d vberschaft von datto an drey wochen einzw nemen. Zw vrkundt gib ich den diese bekhanntnus mit eigen hand geschrieven vnd gewonlich handels peetschaft auf gedruckht. Geben in Wien den 18 tag Julli Anno 1586 ist.

[Alul rányomott pecsét]

Pozsony város Levéltára 8165

13.

An heutt datto hatt zeigen h Veytt Gundacker handelsmann von Debrez seine außtand der schulden an negsten vng[arisches] geltt zwolff gulden vndt sieben vnd neunzig vng[arische] pfennig nur alhie richtig gemacht vnd erlaget. Gibe den deswegen in abwesen seines schuldprieffs diesen schein. Gescheen in Wien den 28 tag monnats Aprill Anno 1587 d.

HRoßennauer in Wien mpropria

Pozsony város Levéltára 8216

14.

En Zékelhidy Chala Balás vallom adosnak lenny magamath az en tiztelendeo vramnak debreceny Vida deáknak tizta kéz penzel huzonheth forintal es hetven penzel, meli f 27 d 70. fogadok eo keg[yel]menek megh fizetny ez ieovendeo beöth vasarára Debrecenbe minden okvetetlen es perpatvar nekeol, kinek ereos-

segére es bizonságára adom ezen pecheteos levelemeth. Keolth Váradon die 16 January 1589.

[Alul rányomott pecsét]

Pozsony város Levéltára 8277

15.

En Vida diak debrecheny valloim magamath adosnak leony az en tistilendeo vramnak Debrechem lakozando Gyorgy diaknak sarie araban igazan f 203 mel meg newezet ket zaz forintot es harom forintot fogadok eö kegelmenek fizetny iglay swegel keoz swegel felle es az felle, amit az summa tezen fellere Ismet eöreg iglay keöz swegel, az apronak zazat 12 f az eöreg keöznek zazat f 13 az iwwendeo Zent Beorthelen napiara megfizetny minten peres patvar nekiol. Keölt Debrechemben 1589 adi 19 Martzy. Ennek bizonsagára adom peczetes lewellemet errösegevl az eö kegd tarsawal egiethemben az marhatt mint feleol megwezet summath tezen.

Laus Deo Semper Ady 10 Septembris Ao 1589

Másolat

Pozsony város Levéltára 8375

16.

Ich Hannß Angerer von Nurnberg bekhem das ich von dem erbarν Veit Gundacker an stadt des Georgh Heen vnnd mitverwanden von Nurmberg empfang hab alls nemblich funfundzwanzig gulden, welche funffund zwanzig gulden sollen an stadt irer schulden abgeen. des zu gewisser wrkhundt gib ich mein handtschrifft vnd gewonlich petschier geben zu Debritz den 20 tag Februari Anno 1594 ist.

Hannß Angerer manu propria

[Alul rányomott pecsét]

Pozsony város Levéltára No. 8052

17.

En Pap Giörgy Cassan lakozo marha araban marattam adossa az en bizodalmas vrainnak Hanß Regacz vram maradekinak f 214 d 27 mely ketzaz tizenegy forintot es huzonhet penzt fogadom eo kegelmenek matul fogva hat holnapra kezpenzul meg fizetnem. Ennek bizonsagára adom peczetes levelemet kezem irasual megh erősítuen. Actum Viennae die 21 Juny A 1613.

Másolat

Kassa város Levéltára. Missiles 1628 6229/111

Rövidítések és irodalomjegyzék

1. Levéltári források

AMK	Archív Mesta Kosice
GyEL	Győri Egyházmegyei Levéltár
GyKHL	Győri Székeskáptalan Hiteleshelyi Levéltára
MOL	Magyar Országos Levéltár

2. Szakirodalom

AMEND 2004	Anja AMEND: <i>Schulden</i> . In: zeitenblicke (2004) 3. sz. deposit.ddb.de/ep/netpub/43/37/61/976613743/_.../amend/amend.pdf (Letöltés: 2010-08-21)
BUNATOVÁ 2009	BUNATOVÁ, Marie: <i>Die Prager Juden in der Zeit vor der Schlacht am Weißen Berg. Handel und Wirtschaftsgebaren der Prager Juden im Spiegel des Liber albus Judeorum 1577–1601</i> . (Dissertation an der Universität Wien, 2009) http://othes.univie.ac.at/3737/1-2009-01-21-0348025.pdf (Letöltés: 2010-08-22)
EMBER 1988	EMBER Győző: <i>Magyarország nyugati külkereskedelme a XVI. század közepén</i> . Bp., Akadémiai, 1988.
ENGEL–JACOB 2006	ENGEL, Evamaria–JACOB, Frank Dietrich: <i>Städtisches Leben im Mittelalter. Schriftquellen und Bildzeugnisse</i> . Böhlau, 2006.
GECSÉNYI 1981	GECSÉNYI Lajos: <i>Adatok tiszántúli és erdélyi kereskedők nürnbergi kapcsolataihoz a XVI. század második felében</i> . In: <i>A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve VIII</i> . Szerk. GAZDAG István. Debrecen, 1981. 89–112.
2008	Gecsényi Lajos: <i>Gazdaság, társadalom, igazgatás. Tanulmányok a kora újkor történetéből</i> . Győr, 2008.
GRANASZTÓI 1989	GRANASZTÓI György: <i>A kassai kereskedelem a 16. században</i> . In: <i>Gazdaság, társadalom, történetírás Emlékkönyv Pach Zsigmond Pál 70. születésnapjára</i> . Szerk. GLATZ Ferenc. Budapest, MTA Történettudományi Intézete, 1989. (Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok; 6.) 63–82.
HILDEBRANDT 1996	<i>Quellen und Regesten zu den Augsburger Handelshäusern Paler und Rehlinger 1539–1642. Wirtschaft und Politik im 16/17. Jahrhundert Teil 1: 1539–1623</i> . Hsg. und eingeleitet von Reinhard HILDEBRANDT. Stuttgart, 1996.

H. NÉMETH
2006

H. NÉMETH István: *Kassa város archontológiája. Bírák, belső és külső tanács 1500–1700.* (Fons Könyvek, 3.) Budapest, 2006.

KUBINYI
2008

KUBINYI András: *A belkereskedelem a késő középkori Magyarországon.* In: *Gazdaság és gazdálkodás a középkori Magyarországon: gazdaságtörténet, anyagi kultúra, régészet.* Szerk. KUBINYI András, LASZLOVSZKY József, SZABÓ Péter. Bp., 2008. 229–251.

SZAKÁLY
1995

SZAKÁLY Ferenc: *Mezőváros és reformáció. Tanulmányok a korai magyar polgárosodás történetéhez.* (Humanizmus és reformáció 23.) Bp., 1995.

TÓZSA RIGÓ
2008

TÓZSA RIGÓ Attila: *A pozsonyi tiltáskönyv (1538–1566) információs bázisa.* In: *Századok* (2008) 5. sz. 1135–1186.